

Африка има лош имиџ у Европи – придев "подсахарска" је ту сасвим сувишан. Та слика је обликована различитим интересима и мотивима. Подсахарска Африка у глобалну имагинацију још увек најчешће улази кроз мрачне слике криминала, беде, глади, крвавих ратова и неизлечивих болести. "Када данас слушамо о Африци, то је обично у ургентним и узнемирујућим гласовима. Никада није само Африка, већ је увек нека криза у Африци, проблеми Африке, неуспех Африке, морални изазов Африке 'међународној заједници', чак и Африка као 'ожилјак на савести света'", [\[1\]](#) како је назвао Тони Блер, тада британски премијер. Чињеница да чак Блер, тада један од најхаризматичнијих западних политичара "левичарског" опредељења, у једној од својих медијски најефектнијих метафора овај регион изједначава са раном објашњава виталност зачараног круга: лоше вести и ружне слике стварају негативну перцепцију, док лош имиџ доводи до смањивања инвестиција, што за последицу има даљу социјалну и економску деградацију, која оправдава емитовање још горих вести и још црњих слика, које стварају још негативнију перцепцију.

Некада опшеприхваћени израз "црна Африка" данас се употребљава врло ретко, али је реч "Африка" остала везана за бројна негативна денотативна значења атрибута "црно".

Некада опшеприхваћени израз "црна Африка" данас се употребљава врло ретко, али је реч "Африка" остала везана за бројна негативна денотативна значења атрибута "црно".

[\[2\]](#)

Сто година након што је Џозеф Конрад објавио

Срце таме

, роман чији је наслов постао непресушан извор негативних стереотипа о Подсахарској Африци, сведоци смо "поновног откривања Африке као 'тамног континента' XXI века",

[\[3\]](#)

"радикалног другог" помоћу којег се конструише наводна "светлост и белина западне цивилизације".

[\[4\]](#)

У ситуацијама када се подсахарска реалност препознаје изван овог потконтинента, она

Африка - између "живог песка" и "црне рупе"

Пише: Зоран Ћирјаковић
петак, 01 април 2011 19:03

се углавном редукује на опасност. Појмови као што је "фатална Африка",

[5]

или изједначавање Африке са "живим песком"

[6]

какво сугерише Борка Павићевић, служе да оживе ужасавајућу слику алтернативе потчињавању месијанском пројекту европеизације и правилима неолибералног поретка.

Африка је "безнадежан континент" [7] - тако је на насловној страни представио лондонски Економист, утицајни магазин који можемо сматрати водећим гласилом западне елите моћи.

[8]

Искривљена и поједностављена слика постала је "стварна" и успешно је наметнута као наводно верни одраз праве Подсахарске Африке. Сlike које служе као илустрација безнадежности доводе до потирања разлика између афричких држава и бришу свест о историјском тренутку. Африка се у медијским наративима најчешће представља као безвремена прича о нерешивим и крвавим племенским конфликтима. Глобални, баш као и многи српски медији и јавни интелектуалци реч "Африка" често користе као синоним за предмодерно или антимодерно, као опасност и страшило које је истовремено далеко и довољно близу да може да угрози евроцентрично схватање глобалне модерности. Наводну опасност представља и стање Африке и њени житељи, који се, нарочито у постколонијалној, невољно мултирасној "тврђави Евопа", све чешће доживљавају као страном тело, агресори, нападачи или уљези. "Како то виде бели људи, што више беба праве црнци, то ће искушење да емигрирају у нападнуту територију белаца бити веће".

[9]

Мало је људи који се данас усуђују да понове становиште "евроцентричних историчара да је Африка једини континент који није дао допринос светској историји и цивилизацији",

[10]

али различита расистичка схватања су и даље веома јака. И у САД и у Западној Европи криминал "има боју" афричке дијаспоре. Африканцима је у западним земљама најчешће на располагању само илегална, "перверзна интеграција",

[11]

живот у сталном страху од депортације и снага безбедности које их третирају као сумњиве. Бити Африканац значи бити сиромашан. И у неолибералној економији, баш као и у доба колонијализма, од Африканаца се очекује да се држе свога места. "У Европи

Африка - између "живог песка" и "црне рупе"

Пише: Зоран Ћирјаковић
петак, 01 април 2011 19:03

никада не видите Африканце у скупим ресторанима, изузев у кухињи".

[\[12\]](#)

Иако се данас ретко изражавају експлицитно, западна схватања да су Африканци неспособни за аналитичко и апстрактно мишљење тера становнике потконтинента да место у глобализованом свету траже у параметрима "племенитог дивљака", интуитивности и сирових талената, у уском простору који је омеђен егзотизацијом и "оцрњивањем".

Наводну опасност представља и стање Африке и њени житељи, који се, нарочито у постколонијалној, невољно мултирасној "тврђави Евопа", све чешће доживљавају као страни тело, агресори, нападачи или уљези.

Колико се мало тога променило у западним дискурсима, који од XIX века наовамо Подсахарску Африку представљају као смртно опасну и непоправљиву, илуструје метафора која овај регион описује као "црну рупу"

[\[13\]](#)

– шта год да доспе унутра, не може више да изађе из праве, васељенске црне рупе, најсавршеније машине за уништавање и убијање. С друге стране "црна рупа" је непромењива и непоправљива, нешто из чека је немогуће изаћи - то је замка у коју, ако у њу једном уђете, више никада не можете да се извучете. О Подсахарској Африци се често говори и као о региону који је "испао са карте света".

[\[14\]](#)

Онда када овај регион није глобално невидљив, када га не помињемо као "метафору одсуства",

[\[15\]](#)

он се јавља у "негативном геокултурном опису".

[\[16\]](#)

Суочавање са тек придошлим становницима Подсахарске Африке у "тврђави Европа" неретко бива интерпретирано као знак да је претња реална, да "нови 'варвари' некако

успевају да скрпе довољно новца да емигрирају" [17] и пређу огромне природне и безбедносне препреке. Широм света се од становника Подсахарске Африке очекује да оду или да остану невидљиви – ту нема много разлике између Марока, Саудијске Арабије и западних метропола. Њихово присуство се не уклапа у слике глобализације у којима Подсахарска Африка постоји заједно са појмовима које сугеришу искљученост, пад и одвајање, неретко уз префикс "де-" и сугестију да се ради о добровољној и свесној одлуци, самоискључивању и својевољној сецесији Црне Африке и њених дијаспора од глобалности и модерности. Када се говори о Подсахарској Африци, то је неретко део наратива у коме се инсистира на деглобализацији, дезинвестирању, демонетаризацији, деиндустријализацији, дезинформисању, вечној периферији, неглобализованом континенту или изузетку који потврђује правило.

Података којима се може легитимисати дискурс одсуства, искључености и заостајања, односно "де-развоја" [18] у неолибералном новомовору, има у изобилју. На УН листи најмање развијених земаља, од укупно 49 држава, 33 су из Подсахарске Африке.

[19]

На пример, Гана је 1957. године, када је постала независна, била богатија од Тајланда.

[20]

Међутим процењено је да је 2008. године БДП по глави становника у Тајланду био 5,6 пута већи него у Гани.

[21]

Деиндустријализација у Подсахарској Африци, за разлику од Запада, где најчешће бива замењена "чистим", информационам технологијама или посредничким и интелектуалним услугама, доводи до даљег раста велике назпослености. Појам "демонетаризација" у овом региону нема везе са кредитним картицама, већ представља адекватан израз који описује враћање значајаног дела становништва трампи као облику трговине.

Комуникација са неким насељеним деловима Подсахарске Африке могућа је само уз помоћ технологија које се користе на просторима који нису насељени – иридијумски сателитски телефони се данас, осим у Подсахарској Африци, користе у огромним пустињама и на теретним бродовима и нафтним платформама које су далеко од обале.

[22]

"То што наводно универзалистички покрет 'глобализације' има за последицу то да Африка поново постаје 'тамна' у очима остатка света сугерише блиску везу између питања економске маргинализације у глобалној економији и чланства у глобалном друштву". [23] Подсахарска Африка егзистира у глобалној структури која доводи до њене де-хуманизације, у систему који обликују процеси који "поричу хуманост Африканцима". [24]

Африка - између "живог песка" и "црне рупе"

Пише: Зоран Ђирјаковић
петак, 01 април 2011 19:03

